

διετρέξαμεν τὴν παραλίαν τοῦ δυτικοῦ μέρους τῆς ἀγνώστου γῆς, ἀνέβημεν τὰ ὄρεϊνά ἀκρωτήρια Τέρετωφ καὶ Μὰν Ἀριστόν (2500 πόδας) καὶ διεπεράσαμεν τὸ γραφικὸν Νορδιγγστολδ-Φιόρ, κλιθεῖσμεν ὑπὸ μεγίστου τεύχους ἐκ πάγου. Οὐδὲν ἔχονος ζώης ἀπηντήσαμεν παντοῦ γιγάντιοι πάγοι ἀναπηδῶσιν ἐκ τοῦ βάθους τῶν ὄρεων ἄτινα ἀνυψοῦνται ὡς κῶνοι ἀπότομοι καὶ ὑψηλοί. Λευκότατος εἶναι ὁ κυριώτερος λίθος· τὰ συμμετρικὰ πατώματα τῶν ὄρεων ὁμοιάζουσι κρυσταλλώματα κείμενα ἀλλεπάλληλα καὶ σχηματίζοντα σειρὰς στύλων. Ὁ οὐρανὸς, πρᾶγμα σπάνιον, εἶναι ὅλως διόλου γαλήνιος, ἀλλ' ἡ ὑγρασία κωλύει τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀποστάσεων. Ἡθερμοκρασία εἰς τὸ ἄκρον χαμηλὴ, ἡ ἐπικρατήσασα καθ' ὅλην ταύτην τὴν ἐκδρομὴν, ἀπῆτει νὰ λαμβάνωμεν ἀδιακόπως μέτρα προφυλάξεως. Τὸ θερμόμετρον κατέβη μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ βαθμοῦ Ῥεωμύρου, ἐπὶ δὲ τοῦ πλοίου μέχρι τριακοστοῦ ἐβδόμου. Τὸ ψῦχος ἦτο πρὸ πάντων ἐπαισθητὸν τὴν νύκτα· ἐδοκιμάσαμεν πολλὰ ὅτε διεπεράσαμεν τὸ κρυσταλλόπηκτον ὄρος Σὺν Κλάρ, ἂν καὶ ὁ ἄνεμος ἦτο ἀσθενής. Ὅλα τὰ ἐνδύματα ἡμῶν ἦσαν κρυσταλλωμένα ἐπὶ τοῦ σώματος· καὶ τὸ δριμύτατον ρούμιον τὸ ὁποῖον ἐφόρομεν μεθ' ἡμῶν ἐφαίνετο ὅτι ἔχασεν οὐ μόνον τὴν δύναμιν ἀλλὰ καὶ τὴν ρευστότητά του. Ἐπανελθόντες εἰς τὸ πλοῖον τὴν 16 Μαρτίου ἠτοιμάσθημεν εὐθὺς εἰς δευτέραν ἐκδρομὴν πρὸς ἄκρον, μέλλουσαν νὰ διαρκέσῃ ἡμέρας τριάκοντα.»

*Ἐπειτὴ συνέχισα.

L. ROZIER.

ΑΥΤΟΜΑΤΟΣ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Τὸν ἀριστοτέχνην ὁμολογοῦσιν ὅλοι μαθητὴν τῆς Φύσεως. Ἐὰν οὕτως ἔχη, τί πλέον αὐτοδίδακτον τοῦ ἀριστοτέχνου; Ἡ Τέχνη ἐφάπτεται τῆς ἐντελείας τοσοῦτον, ὅσον ἀπλούστερα ἀντιτυπῆ τὰ εἰκόνας τῆς Φύσεως, ὅσον ἀφέλστερα, καὶ δὴ ἀληθέστερα καὶ ἐπαισθητότερα, ὑποδεικνύει εἰς ἀναρμόνιον κρᾶσιν τὰ ἀπειράριθμα κοσμήματα, μὲ τὰ ὁποῖα κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπαγλαίξει τὸ ἔργον τῶν χειρῶν του ὁ Δημιουργός. Εἰς μάτην κατέτριψαν τὸ πνεῦμα, προσεδόκησαν εἰς μάτην δόξαν ἀθάνατον ὅσοι, παριδόντες τὸ πάνδημον βιβλίον τῆς Φύσεως, ἠρσθησαν εἰς ἐντυπα βιβλία τὰ ὀρηκτῆρια τῆς ἐμπνεύσεώς των. Ἡ ἀπομίμησις τῆς ἀπομιμήσεως ἀποβαίνει μετ' οὐ πολὺ ἀπλοῦς ὄγκος βιβλιοθήκης· διότι ἡ καλλιτεχνικὴ μεγαλοφυΐα ἄλλο τι δὲν εἶνε οὐσιωδῶς, ἢ ἔξοχος ἐπιδεκτικότης περὶ τὴν ἄμεσον, καὶ ἀφελῆ, καὶ ἀκριβῆ ἐξ-εἰκόνισιν τῆς Φύσεως αὐτῆς, ἢν ὀρθότατα οἱ ἡ-

μέτεροι φιλόσοφοι ἐκάλεσαν *Αὐτοαπλότητα καὶ Αὐτοαλήθειαν*.

Κατὰ δυστυχίαν τοῦ καλλιτέχνου, ὁ ὑπογραμμός, τὸν ὁποῖον παραδειγματίζει ἡ παγκόσμιος οἰκονομία, εἶνε τόσο ἀπειρομεγέθης καὶ δυσεξιχνίαστος, εἶνε τόσο ὀλισθηρὸς εἰς τὰς στροφὰς καὶ πολυποίκιλος εἰς τὰς εἰκόνας, ἐκφέρει ἐξ ἀναριθμητῶν πνοῶν τόσοσ ἤχους τεραστίους, ἐκπληκτικούς, μυστηριώδεις, ὥστε καὶ αὐτὴ προσέτι ἡ ἄμεσος ἀπομίμησις του μόνον ἐλάχιστόν τι μέρος, καὶ δὴ λίαν ἀνεξέργαστον, δύναται νὰ καταστήσῃ ἐπαισθητὸν καὶ ἀμετάστατον. Κατὰ χειροτέραν τύχην τῶν στιχουργῶν συμβαίνει, ὅτι καθ' ὅσον ἡ θεωρία καὶ ἡ πεῖρα ἐπεκτείνουν τὰ ὅρια τῆς γνώσεως, ἀποσυνθέτουν τὰ γοητεύματα τοῦ μύθου, καὶ θελκτικωτέραν τοῦ ἐπιτετηδευμένου ψεύδους καθιστῶσι τὴν ἔμφυχον ἀλήθειαν τῆς Φύσεως, τὰ μέτρα, οἱ ποιητικοὶ ῥυθμοὶ, τὸ ἀκουστικὸν γαργάλισμα τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἀποβαίνουν δεσμωτήρια, μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον στενόχωρα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡ μεγαλοφυΐα καὶ πρωτότυπος ἀπεικόνισις ἀποποιεῖται νὰ καταλύσῃ. Βέβαια, θεωρούμενος ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς εὐχρηστίας, ὁ πεζὸς λόγος, ἂν καὶ Πήγασος ἄπτερος, εἶνε ἀσυγκρίτως προσφύεστερος τοῦ ἐμμέτρου εἰς τὴν ἐξακριβῶσιν τῆς λεπτομερείας, καὶ τὴν διαποίκιλσιν τῶν ἀποχρώσεων. Ἀλλὰ καὶ ἡ λογογραφία αὐτὴ, ὅσον πλουσιωτάτη τὸ λεκτικὸν καὶ ἂν ἐκληφθῆ, ὁποιονδήποτε κάλαμον δαιμόνιον καὶ ἂν δοκιμάσῃ, εἰς τὰ στοιχεῖα τίνος ἀλφαβήτου, εἰς τίνος μουσικοῦ διαγράμματος τὰ σήματα θὰ ἀρυσθῆ τοὺς χρειώδεις φθόγγους περὶ τὴν ἀντιτύπωσιν τῶν ἀπειροῦχων μελωδιῶν τῆς Φύσεως; Ποία τῶν ἀνθρωπίνων γλωσσῶν δύναται νὰ ἀποκαλύψῃ μὲ πρέπουσαν ἀκριβείαν τὰ ἄδηλα καὶ κρύφια ἐλατήρια τῆς καρδίας; νὰ μιμηθῆ παρορρισμὸς καιροῦ, περιαστράπτοντας τὴν θρασίν, ἐμβροντῶντας τὴν ἀκοήν, ἀνορύττοντας ὠκεανούς, πρόξριζα ἐξανασπῶντας αἰωνόβια δάση; νὰ ἐξεικονίσῃ μειδιάματα οὐρανομήκη, διακνηρύττοντα τὴν εὐθυμίαν τοῦ Πλάστου; νὰ στερεώσῃ ψαλμωδήματα, κιθαριζόμενα ἐπὶ πτερυγῶν ἀνέμων; νὰ διερμηνεύσῃ, τέλος πάντων, τὴν διάλεκτον τοῦ θρόου καὶ τὴν διάλεκτον τῆς σιγῆς, ἡ ἀλληλουχία τῶν ὁποίων συναποτελεῖ τὴν παναρμόνιον ἐποποιίαν τοῦ σύμπαντος; Τὰ δράματα καὶ τὰ ἀκούσματα τῆς Φύσεως ὑπερβάλλοντα παραπολὺ τὰ ὅρια τοῦ λόγου· εἶνε ἀπέραντα, εἶνε δυσκατάληπτα ὅσον καὶ ὁ Αὐτουργῶν αὐτὰ. Ἐἴτε δραματιζόμενα ἔξω βολῆς αἰσθητηρίων καὶ φαντασίας, εἴτε περιοριζόμενα ἐντὸς περιφερείας μικροσκοπικῆς· εἴτε ἔμφωνα καὶ εὐάκουστα, εἴτε ἐκτελοῦντα συμφωνία, μὴ καταφθάνουσαν τὴν ἀκοήν μας· εἴτε προσλαμβάνοντα ἔμφυχα ὄντα, εἴτε πάντως ἔρημα καὶ ἀκατοίκητα, τὰ φαινόμενα αὐτὰ ἀποκαλύπτουν πάντοτε τὴν δεξιάν

Αυτοῦ, ὅστις περιστροβεῖ ἡλίους ἀναριθμήτους εἰς τὴν παγκόσμιον σφαῖραν, ὅστις πρὸς τὸν πτερωτὸν ποιητὴν τοῦ δάσους χορηγεῖ ὄργανον θαυμάσιον, μεταβάλλον τὴν ἐρημίαν εἰς παράδεισον, καὶ θαυκαλῶν τὰ ἐνύπνια τῆς ἐαρινῆς νυκτός.

Ἡ ἀνακάλυψις κλιμάτων, χωρογραφιδῶν, ἐθνῶν καὶ ζῶων ἀγνώστων προβαίνει ὀσημέραι πολυπλασιαζούσα τὰ μειονεκτήματα τῆς Τέχνης, τὴν ἔνδειαν τῆς περιγραφῆς. Διάσημός τις φυσιογράφος, ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ πολὺς Humboldt, ὅστις περιηγήθη τὸν Νεώτερον κόσμον καὶ ὡς ἐπιστήμων, καὶ ὡς ζωγράφος, καὶ ὡς ποιητής, ἐπιχειρήσας νὰ περιγράψῃ μίαν του διανυκτέρευσιν ἐν τῷ μέσῳ ἐρήμου τινὸς τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, κατέβαλεν ὅλα τὰ βοηθήματα τῆς καλλιπείας καὶ τοῦ φανταστικοῦ. Τάχα ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν ὁ εὐφυσέτατος ἐξετύπωσε, ἴσθυναμει πρὸς τὸ πρωτότυπον τῆς αὐτοφίας του; Ὁμολογεῖ τὸ ἔλλειπὲς καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος.

«Περαιτέρω τῆς ἀποστολῆς (mission) τῆς ἀγίας Βαρβάρας τοῦ Arichouna, διηγείται οὗτος, διενυκτερεύσαμεν, κατὰ τὸ σῆμα, ἐν ὑπαίθρῳ, παρὰ τὴν χαμηλὴν καὶ ἀμυδρὴν ὄχθην τοῦ Ἀπούρου. Ἦτο αὕτη περιεσπασμένη εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ὑπὸ δάσους ἀδύτου ζοφερωτάτου καὶ ὅμως ἐμοχθήσαμεν πολὺ ἕωσθε προμηθευθῶμεν ὀλίγα φρούγανα πρὸς ἕναυσιν τῆς πυρᾶς, μὲ τὴν ὁποίαν περικυκλοῦσιν οἱ ἰθαγενεῖς τοὺς νυκτερινοὺς ἐπαυλισμοὺς διὰ τὸν φόβον τῶν ζαγαριῶν (jaguars). Ἡ νύξ προήλαυσε χλιαρὰ καὶ νοτερά, ἡ δὲ σελήνη ἐφωταγώγει τὸ χωρογράφημα μὲ ἀφειδῆ μεγαλοδωρίαν. Πλείστοι κρυφίδειλοι ἐκολύμβων στοιχηδὸν παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ἐφελκυόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ἐκλαμψιν τῶν φλογῶν, ὡς αἱ καραβίδες καὶ ἄλλα ἔνυδρα ζῶα. Αἱ κῶπαι τῆς λέμβου μας, προπηχθεῖσαι στερεῶς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἐβάσταζον τὰ κρεμαστὰ κραββάτιά μας. Ἄκρα σιγῆ, σιγῆ ἀδιατάρακτος συνῆπτε τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς δὲν ἠκούοντο ἐκ μακρῶν διαλειμάτων, ἡ οἱ βραγχώδεις ῥόγχοι τοῦ ποταμοῦ δελφίνος, ὅστις φοιτᾷ καὶ εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Ὁρενώκου, ὡς εἰς τὸν Ἰνδικὸν Γάγγην, ἕως Βενάρης. Οἱ κητώδεις οὗτοι κάτοικοι τοῦ Ἀπούρου ἠλλήλουχούντο ἀγεληδόν.

Μικρὸν μετὰ τὴν ἑνδεκάτην ἐξερρήγνυτο αἰφνιδίως εἰς τὸ γειτονεῖον δάσος τοιοῦτός τις θόρυβος παμμιγῆς, ὥστε ἐχάσαμεν διὰ μιᾶς πᾶσαν ἐλπίδα ἀναπαύσεως εἰς τὸ ἐπίλοιπον τῆς νυκτός. Ἄγριον, ὀξύτατον, πολυκέλαδον ὄρυγμα κατεβρόντησεν ἐξ αὐτοσχεδίου τοὺς σκοτεινοὺς θόλους τῆς ὕλης. Μεταξὺ τῶν ἀλλοκότων κραυγῶν, ὅσαι συνεκρότησαν τὴν ἐκκωφευτικὴν συμφωνίαν, οἱ ἰθαγενεῖς διεκρίνον μόνον ἐκεῖνας, αἵτινες παρετείνοντο μονόφωνοι μετὰ τινὰ βραχέϊαν δια-

κοπήν. Ἦσαν δ' ἐναλλάξ τὸ πίππισμα τῶν ἀλουατῶν (ὠρύων πιθήκων), ὁ λιγυρὸς στεναγμὸς τοῦ μικροῦ σαπαζοῦ, ὁ ἀκάματος καὶ οἰμωκτικὸς στεναγμὸς τοῦ ραβδωτοῦ νυκτοπίθηκος, οἱ διακεκομμένοι ὀλολυγμοὶ τῆς μεγάλης τίγρεως, οἱ τοῦ κουγουάρου, ἡ λέοντος ἀχαίτου τῆς Ἀμερικῆς, οἱ τοῦ πεκάρως, τοῦ αἰοῦ, καὶ ὀλοκλήρου μιᾶς ἀποικίας ψιττακῶν, παρράκων, καὶ ἄλλων πτηνῶν ἐκ τοῦ εἴδους τῶν φασιανῶν. Αἱ τίγρεις ἐπλανῶντο περὶ τὸν ἐπαυλισμὸν μας. Ἄμα ὡς ἐπλησίαζον εἰς τὴν ὄφρυν τοῦ δάσους, ὁ σκύλλος τῆς νυκτοφυλακίας μας, ὅστις ἀνεπαύετο ἕως τότε σιωπηλός, ἔσπευδε χαμερπῆς καὶ ὑπαυρούμενος ὑπὸ τὰ κρεμαστὰ κραββάτιά μας, ζητῶν ἀσφαλῆ καταφυγὴν ὀσάκις δὲ τὸ μύκημα τοῦ θηρίου προήρχετο ἐκ τίνος κορυφῆς δένδρου, πάλιν ἐξανεκρούετο ὀδυνηροτέρα ἡ πολὺηχος θρηνώδια τῶν πιθήκων, οἵτινες, τοὺς κλάδους σκιρτηδὸν διασκελίζοντες, καὶ μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον δεινοῦντες τὸν θρῆνον, ἐπροσπάθουν ν' ἀποφύγασιν ὅσον τάχιον τὴν ἑνεδραν.

Ἐὰν ἐρωτήσης τοὺς ἰθαγενεῖς τίνας χάριν ἡ ἀποικία ἐκεῖνη τοῦ δάσους διέρχεται τὴν νύκτα ἐν τοιαύτῃ ταραχῇ, θά σοι ἀπαντήσωσι μειδιῶντες, ὅτι «τὰ ζῶα τέρπονται εἰς τὸ φῶς τοῦ φεγγαρίου, συνεορτάζουσιν ἀφ' ἐνὸς στόματος τὸ πανσέληνον.» Τὸ κατ' ἐμὲ φρονῶ, ὅτι ὁ ἐκκωφευτικὸς καὶ παράδοξος θόρυβος προέρχεται ἀπλῶς ἐκ πάλης καὶ ἀλληλομαχίας θηρίων. Ὁ ἀγὼν ἐκρηγνύεται ἀπροσδοκῆτως, παρατείνεται ταραχωδέστατος ἐπὶ μακρὸν, ἐκτυλίσεται δὲ ἀναλόγως πρὸς τὴν σχετικὴν δύναμιν τῶν ἀθλητῶν. Τὰ ζαγάρια καταδιώκουν πεκάρεις καὶ ταπύρους, οἵτινες κατὰ τὴν φυγὴν θραύουν τοὺς πυκνοὺς καὶ θαμνώδεις ῥῶπακας, ὅσοι φράττουν τὴν ἀπόδρασίν των. Ἀπὸ τὸν πάταγον τοῦτον οἱ πίθηκες ἐκπεπληγμένοι, ἐγκαταλείπουν τοὺς σταθμούς των ἐν βολῇ ὀφθαλμοῦ, καὶ, συγγέοντες τοὺς ἀλαλαγμοὺς τοῦ τρόμου των μὲ τοὺς ἀλαλαγμοὺς ἄλλων τετραπόδων μεγαλητέρων, δίδουν τὸ σημεῖον τοῦ κινδύνου πρὸς τὸ ἐμφωλεῖον ἐν συνοικίᾳ ἀπειράριθμον στίφος τῶν πτηνῶν, ὥστε ὁ πανικός θόρυβος, μεταδιδόμενος ἀστραπηδὸν εἰς τὰς ἐσχατίας τοῦ δάσους, προκαλεῖ γενικὴν τὴν ἀμηχανίαν, καὶ διεγείρει τὴν συνθρήνησιν ὀλομελοῦς τῆς ἀποικίας αὐτῆς. Γινώσκω ἐκ πείρας, ὅτι δὲν εἶνε πάντοτε ἡ πανήγυρις πανσελήνου, ἥτις διαθορυβοῖ τὰς παρθένους ὕλας τῆς Ἀμερικῆς. Αὐτὴν ταύτην τὴν ἐκρηξιν προξενοῦν ὡσαύτως καὶ αἱ βραχέϊαι συγκρούσεις τῶν στοιχείων. Ὁσάκις ἡ καταγίγς συγκλονήσῃ τὸ γιγαντιαῖον δάσος, ἀποκομίζουσα εἰς τὰς πτέρυγας τῆς κλάδους παμμήκεις ὀσάκις ὁ κεραυνὸς, ταυτόχρονος μὲ τὸν κρότον τῆς βροντῆς, ἐξαστράψῃ τὰς σκοτεινάς ἀποκρυφᾶς τῆς ὕλης, ὁ ὀδοιπόρος, ἀν καὶ ἀπώτατος, ἀκούει τὰς κατοξείας ὄρυγας τῶν θηρίων καὶ τῶν πτη-

νῶν, διαφωνούσας πρὸς τὸν βραγχῶδη γογγυ-
σμὸν τῆς λαίλαπος.»

Ἐάν ἐντελῶς, ἢ πλημμελῶς σκηνογραφῆ ὁ
κάλαμος τοῦ Humboldt τὰ ξένα δράματα τῆς
Ἀμερικῆς, περὶ τούτου ἂς κρίνη πᾶς ἕκαστος
κατ' ἀρέσκειαν. Ἄλλ' εἰς τὰς αὐτομάτους σκη-
νογραφίας τῆς Φύσεως δὲν ἐπέχουν τόπον ἀπο-
κλειστικὸν αἱ παλιντροπίαί τοῦ καιροῦ, ὁ ῥό-
χθος τῶν ὑδάτων, τὰ δάση, τὰ πτηνὰ, τὰ τε-
τράποδα, καὶ ἡ λοιπὴ λεπτομέρεια τῆς πράξεως·
συχνάκις λαμβάνει καὶ ὁ ἄνθρωπος μέρος ἐνεργόν.
Δὲν ἐννοῶ βεβαίως τὸν ἔμπορον, οὐδὲ τὸν
οἰκουρὸν, οὐδὲ τὸν ῥάθυμον αὐλοκόλακα, ἢ οἰ-
ονδήποτε ἄλλον δούλον τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς ἐγ-
κοσμίου ματαιότητος, ἐπειδὴ ἡ αὐτόματος Καλλι-
τεχνία, κατ' ὁμοίωσιν τοῦ Χριστοῦ, πυκνὸν
ἄχλον βεβήλων ἀποσκορακίζει τοῦ ἁγιαστηρίου
τῆς ἐννοῶ τὸν διάγοντα βίον μονήρη, ἀγροτι-
κὸν, ποιμενικὸν, μάλιστα τὸν ἀναχωρητὴν, ὅς-
τις, ἀποστερῆσας τὸν τάραχον τῆς κοινωνίας,
καὶ τὰς ἀγόνους συγκρούσεις τῶν λαῶν, προσέρ-
χεται εἰς τὸ ἱερὸν τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἵνα
ἀναφαιδρῶν τὸ πνεῦμα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀθουρο-
βήτου βλαστήσεως τῶν φυτῶν, ἐπὶ τῇ ἐπόψει
τῶν ἀστέρων, οἵτινες τὴν ἀτελεύτητον ὁδοπο-
ρίαν των διανύουν μὲ ἀτελεύτητον φωταύγειαν
καὶ ἁρμονίαν. Ἐνταῦθα μόνον ἀποσύρει ἡ Φύσις
τὸ παραπέτασμα τῆς μεγαλοπρεποῦς σκηνῆς τῆς,
ἐνταῦθα μόνον εὐαρεστεῖται νὰ συνδιαλεχθῇ στόμα
πρὸς στόμα, καὶ χωρὶς ἄλλοτρίου διερμηνέως,
μόνον ἐνταῦθα, εἰς τὴν ἀγνότητα τοῦ φοιτητοῦ
χαριζομένη, συγκατανεύει ἡμισκεπὲς νὰ ἀποκα-
λύψῃ τὸ θεοσφράγιστον καὶ ἀστραπηθόλον τῆς
πρόσωπον, ἀρχὴν, ἐστίαν, πηγὴν πάσης ἀφθάρ-
του πρωτοτυπίας. Πρωτότυπος ποιητῆς, ὅσον
οὐδεὶς τῶν δαφνοστεφῶν στιχουργῶν, εἶνε ὁ φι-
λέρμος ποιμὴν τῆς Πίνδου, ἢ τοῦ Παρνασσοῦ,
ὅταν, ἵππαστι καθεζόμενος ἐπὶ κρηνοῦ, ῥέπον-
τος εἰς ἄβυσσα χάσματα, περιπλανῶν ἀμέριμον
τὸ βλέμμα ἐπάνω πίνακος γεωγραφικοῦ, σημειοῦν-
τος τῆδε κἀκεῖσε τὰ καταγῶγια τῆς κοινωνικῆς
ἐθελοδοουλείας, συμμαλίζει τοὺς δνειροὺς τῆς σύ-
ριγγός του μὲ τὸν βόμβον τοῦ κάτωθεν χειμάρ-
ρου, καὶ μὲ τὸ κωδώνισμα τοῦ ποιμνίου του.
Πρωτότυπος διερμηνεὺς τῆς Φύσεως εἶνε ὡσαύ-
τως ὁ Κλέφτης ἀρματωλὸς, ὅταν, ὑποχωρῶν εἰς
τὰς προσφωνήσεις τοῦ ἐλεύου, παραδίδει τὸ μοι-
ρολόγιον φονευθέντος συναδέλφου, τῶρα μὲν εἰς
τὰς χορδὰς τῆς ἀνεπιτηδεύτου λύρας του, τῶρα
δὲ εἰς τὴν συμπάθειαν τῶν πτηνῶν, μεθ' ὧν συζῆ
καὶ συμμερίζεται τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας, ἄλ-
λοτε δὲ εἰς τοὺς ψιθυρισμοὺς τῆς πεύκης, ἢ εἰς
τὰ γοερὰ τρύσματτα τῆς δξύας. Ἡ ἔμπνευσις του,
ἔμπνευσις ἀγράμματος, ἄδολος, ἀπεριποίητος,
συχνάκις τραχεῖα καὶ ἀπειρόκαλος, δὲν κατέρ-
χεται ἐντὸς εὐσυσκευάστου σπουδαστηρίου, δὲν
ἄζει λύχνου, ἢ εὐρωτιώσης βιβλιοθήκης, δὲν στε-

ρεοποιεῖται εἰς χάρτην γλαφυρὸν ἀπὸ δάκτυλα,
ἀγαπῶντα τὰ κίτρινα χειρόκτια, οὐδὲ διέρχεται
καθ' ὄδον ἔπη Ὀμήρου, Ὀσσιάνου, Βυρῶνος, Λα-
μαρτίνου· εἶνε ἰδιότυπος καὶ ἀκατάδεκτος, ὅ-
σον ἀφιλόδουλα εἶνε τὰ ἦθη καὶ τὸ φρόνημά τῆς·
εἶνε ὑψηλὴ, ὅσον τὰ ὄρη, εἰς τοὺς φωλεοὺς τῶν
ὀποιῶν ἐμφράττει καὶ φρουρεῖ ἀβλαβεῖς τοὺς
σπόρους μιᾶς ἐτοιμοῤῥαγοῦς παλιγγενεσίας.

Κατὰ τινὰ ἐν Λευκάδι ὀλιγοήμερον διατριβὴν
μου, μισθῶσας ἀλιευτικὸν πλοιάριον, ἐξῆλθον
εἰς νυκτερινὴν ψυχαγωγίαν. Τὸ φθινόπωρον, ἂν
καὶ ῥέπον ἤδη πρὸς τὴν ἰσημερίαν, συνερίζετο,
τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, μὲ τὸ θέρος εἰς νηγεμίαν
καὶ χλιαρότητα. Πλὴν τοῦ μονοτόνου ρυθμοῦ τῆς
κάμακος, μὲ τὴν ὀποιᾶν ἀπώθει ὁ ναύτης τὸ μο-
νόξυλόν του, οὐδεὶς ἄλλος κτύπος ἐτόλμα νὰ πα-
ραβῆ τὸ σύνθημα τῆς σιγῆς. Νωθρὰ, κωφὰ, νεαρ-
κωμένα τὰ ὑδατὰ τῆς λίμνης, ἥτις χωρίζει τὴν
νῆσον ἀπὸ τὴν γειτονεύουσαν στερεάν, ἀντενά-
κλων μὲ γλαφυρότητα μαγικῶ κατόπτρου, ὅχι
μόνον τὰ περιγράμματα τῶν ὀρέων τῆς ἀπέναντι
Ἀκαρνανίας, καὶ τῶν τῆς εἰροσιφύλλου Νηρίτου,
ἀλλὰ προσέτι καὶ τὰ ἐλάχιστα αὐτῶν κοιλιώ-
ματα, ἐνῶ ἡ σελήνη, ἡγεμονεῦουσα εἰς τὸν ποιη-
τικώτερον οὐρανὸν τῆς γῆς, ὑπερελάμπρυνε τὴν
στιλπνότητα τῆς εἰκόνας. Πόσα ἐρείπια τοῦ πα-
ρελθόντος, πόσα κτίσματα ἡμίπτωτα, πόσα ἄ-
μορφα λείψανα κατακτητῶν ἀνεκψῶν τότε κύ-
κλω τοῦ πανοράματος, ὡς ἂν ἐζήτουν τὴν
ἄδειαν νὰ διαχύσωσι τοὺς στεναγμούς των εἰς
τὴν ἀνάρθρον μελωδίαν τῆς νυκτός! Ἐντεῦθεν
μὲν, παράπλευρα τῶν Καλλιγονειῶν λόφων, ἠγεί-
ροντο τὰ κυκλώπεια τεῖχη, ἀπὸ τῶν ὀποιῶν οἱ
Λευκάδιοι, μαχόμενοι κατὰ Ῥωμαίων, ἐκρό-
τησαν τοὺς τελευταίους ἀγῶνας ὑπὲρ Ἑλληνι-
κῆς αὐτονομίας. Εἰς δὲ τὴν ἀντιπέραν ἤπει-
ρον, τὰ δύο φρούρια τοῦ Ἀληπασσᾶ, ἄλλοτε μὲν
ἐφιάλται καὶ μορμολύκεια τῶν πολιτῶν Ἀγίας
Μαύρας, ἐξαιρέτως τῶν ἀνατρεφόντων ὠραία
θυγάτρια, σήμερον δὲ ἀπαρενόχλητα κατοικη-
τήρια γυπαϊέτων καὶ ἐχιδνῶν. Ὀλίγον περαιτέ-
ρω, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, καὶ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ
ἰσθμοῦ τῆς νήσου, τὸ φρούριον, ὅπου ἀλληλο-
διαδόχως ὠχυρώθησαν Ἴσπανοὶ, Νεαπολῖται, Βε-
νετοὶ, Ῥῶσοι, Γάλλοι, Ἀγγλοὶ, αὐτὸ, ἐντὸς
τοῦ ὀποίου, μετὰ τὴν ἄλωσην Κωνσταντινουπό-
λεως, ἦλθεν ἡ ἀνεψιᾶ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιο-
λόγου νὰ ἐνταφιάσῃ, ὀμοῦ μὲ τὰς θλιβεράς ἀνα-
μνήσεις τῆς, καὶ κάλλος, καὶ στοργάς, καὶ ἐγκό-
σμιον βίον. Καὶ ἠεξίᾳ μὲν ἡ πατρικὴ στέγη τῶν
γενεθλιῶν μου, ἀριστεροθεν δὲ τὸ κοιμητήριον,
ὅπου γέροντές τε καὶ νέοι τοῦ γένους μου συνα-
ναπαύονται ἀπὸ τετρακοσίων ἐτῶν.... Διετίθετο
τὸ πνεῦμά μου νὰ προχωρήσῃ εἰς περιπλάνηματα
λυπηρότερα, ὅτε ὁ ναύτης, ὑπεγδοὺς εἰς τὰς φι-
λομόλπους ἕξεις του, ἀπέθεσε τὴν δίκρανον κά-
μακα, ἀντὶ δ' αὐτῆς λαβῶν ἄκομφον τετράχορδον,

ἤρξατο προανκρούων τὸ γλυκυθυμότερον τῶν ἁσμάτων του. Ἦτο ἡχός τις Ὀθωμανικός, ἡ Περσικός, Ἀμαρὲς λεγόμενος, ὅπως οὖν μὲν ὅμοιος πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ψαλμωδίαν, ἀλλὰ κατὰ μυστος πάθους, καὶ ἔλεους· μελωδία ἐπι-σεσυρμένον, πληκτικόν, συγκινητικόν, ἀναμιμνήσκον τοὺς γογγυσμούς τοῦ ἀνέμου ἐπὶ αἰολείου κιθάρας· ἄσμα, μὴ ἀποπνέον, ἡ πένθος, καὶ γόους, καὶ ἐπιζητήματα διαβρυσάσης εὐδαιμονίας. Ἡ ἠδυφωνία τοῦ ψάλτου μου, γαργαλίσασα τὴν φιλοτιμίαν ἄλλων ναυτῶν καὶ ἀλιέων, αὐτεσχεδίασε μετ' ὀλίγον τὴν αὐτὴν συμφωνίαν, ἦν, ἀναμέσον βαθυσκίων πλατάνων, παρὰ τὴν ὄχθην κελαρῖζοντος ποταμίσκου, διεγείρει τιτύβισμα ἀηδόνος, προσκαλοῦσης τὰς ἄλλας ἀηδόνας εἰς μουσικὴν συναγρύπνησιν. Περὶ μεσονύκτιον, λεπτός ἄνεμος ἐρρύτιδωσε τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων, καὶ ἀπὸ τοὺς κήπους τῶν προαστείων ἐκόμισεν εἰς τὴν πνοὴν μου ἀρώματα κιτραίας, ἡ πορτοκαλλίας. Τὸ μονόδημα τρέπεται διὰ μιᾶς εἰς γενικὴν συνῶδιαν, καὶ ἡ λίμνη ἀναπέμπει ἐκ παντὸς μέρους τόσους ἤχους περιπαθεῖς, ὅσους οἱ ἀντίλαλοι τῆς ἐρημίας δὲν προφθάνουν νὰ ἐπαναλάβωσιν. Ἐγὼ ἡχροαζόμεν ἐξεστηκῶς, ἡχροαζόμεν ἄφετος εἰς τὰ κατευναστικά ἀνακλινίσματα τοῦ συμπάλματος, ἡχροαζόμεν συγκεκλινημένους ἕως δακρύων. Οὐρανός, σελήνη, ὕδατα, ὄρη, κοιτάδες, ἐρείπια, τάφοι, ὅλα συνάμα τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ θεάματός μου, ὅλα ὡμοφώνησαν ἐναρμονίως καὶ προσφυῶς μὲ τὸ μοιρολόγιον ἐκεῖνο τῆς μοναξίας.

Ἐκὼν ἄκων μετὰ τινος ἡμέρας ἀπέπλευσα, καὶ, οἶμοι, ἔκτοτε οὐτ' ἐγὼ ἐπανείδον τὴν φίλην γῆν, οὔτε ἄλλη νύξ παρομοία ἐπανετέλειεν, εἰσακούσασα εἰς τὰς προσφωνήσεις μου! Ἄλλ' ἐὰν ἡ ὄπτασις παρήλθεν ἀνεπιστρέπτως, τὸ μνημονικὸν ὅμως τῆς καρδίας διασώζει ζωντανὴν καὶ πάλλουσαν ἔτι μίαν τινὰ ἀνάμνησιν τῆς ὄπτασις αὐτῆς. Ὁ ἀνατολικὸς ἤχος τοῦ ναύτου ἐνεχαράχθη εἰς τὸ μνημονικόν μου ἀνεξαλείπτως, καὶ — παράδοξον! — ὁ ἤχος αὐτὸς κατέστη ἔκτοτε πρὸς ἐμὲ καὶ παρηγόρημα κατανυκτικόν, καὶ ἀλεξιφάρμακον δραστήριον ἀνὰ πᾶσαν τυχοῦσαν δυσθυμίαν. Τὸν ἤχον αὐτὸν ἀναμιμνυρίζω θαιᾶ τῆ φωνῆ, ὅταν, παρακολουθῶν ἐρημὸν τι παρθαλάσσιον, ἔμπροσθεν ἐκβρασομένων κυμάτων, ὑπὸ τὰς πνοὰς λυσσώδους Λίβυος, συρίζοντός μου εἰς τὰ ὄτα, καὶ περισφενδονίζοντος τὸν ἐπενδύτην μου, ἐρωτῶ ἐμαυτὸν: πρὸς τί περιφέρομαι εἰς ξένην γῆν, τόσον μακρὰν ἀπὸ τὰ λείψανα τῶν πατέρων μου, ἀδιακόπως συμμιγνύμενος μὲ ὄχλον ἄγνωστον καὶ ἀλλότριον; Ὁ ἀγαπητός ἤχος μοι ἐπανερχεται εἰς τὸ στόμα δσάκις ἐπιλάμψη Σεπτεμβριανῆ σελήνη εἰς τὸ στερέωμα, δσάκις ἠδύνωσι τὴν ὄσφρησίν μου θυμιάματα πορτοκαλλίας, ἡ κιτραίας, μόλις ἐξ ὕψους τοῦ σκοπευτηρίου μου διακρίνω εἰς

τὸν ὑποκείμενον αἰγιαλὸν φανούς ἀλιέων, περιπετομένους ἐν μέσῳ τοῦ σκότους ἐν εἶδει λαμπυρίδων. Τὸν ἑτερέτισα παρὰ τὰς ὄχθας λιμνῶν καὶ ποταμῶν τὸν ἐκόμισα ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τῶν Ἀλπεων· μὲ τὴν πληξικάρδιον μελωδίαν του ἐπεχείρησα νὰ ἀμαυρῶσω βόχθον βροντοφώνου καταρράκτου. Παῖρησις δὲ τὸ ὁμολογῶ· οὐδὲν ὄργανον μουσικόν, οὐδεμία ἔντεχνος συμφωνία, οὐδὲν ἀνάγνωσμα, ἔστω καὶ τὸ δραματικώτερον, ἐμποιεῖ εἰς τὸ πνευμά μου τόσην ἱαματικὴν ψυχαγωγίαν, ὅσην μοι παρέχει ὁ ἀπλούστατος καὶ ἀπεριποίητος ἡχός μου. Οἱ οἰκειότεροι, ἀστείζόμενοι, χλευάζουν ἐνίοτε τὸ ἀπειρόκαλον τῆς προτιμήσεώς μου· ἀλλ' οὗτοι παραβλέπουν τὰ νήματα, δι' ὧν τὸ μνημονικόν πολλάκις ἐπιδέει τὴν ἔποψιν φυσικῶν φαινομένων πρὸς τὰ ἐνδόμυχα αἰσθήματα, οὔτε ἀναλογίζονται, ὅτι ἡ καρδία, τὸ μᾶλλον, μετὰ Θεὸν, αὐτεξούσιον καὶ ἀνυπότακτον τοῦ κόσμου, ἀποστατεῖ εἰς τοὺς τετριμμένους ὑπογραμμούς· ὅτι ἡ ποίησις ἡ ἀνόθευτος, ἡ ποίησις, ἥτις εἶνε ὠρισμένη νὰ ἠλεκτρίσῃ τὸν ἄνθρωπον, εἴτε ἀτομικῶς, εἴτε καθ' ὁμάδα, αὐτὴ ἀναβρῖει μᾶλλον ἐκ τῶν παρθενικῶν κόλπων τῆς Φύσεως, ἢ ἐκ παραδόσεως διδασκάλων, ἐκ μιμησεως μιμητῶν.

Z*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΛΜΕΡΣΤΩΝΟΣ

Ἐκ τῆς ἄρτι δημοσιευθείσης βιογραφίας τοῦ λόρδου Παλμερστῶνος.

Κατὰ τὸ ἔτος 1853, ὅτε ἡ νόσος χολέρα ἐπεσκέφθη τὴν Ἀγγλίαν, αἱ τῆς ἐν Σκωτίᾳ Πρεσβυτεριανῆς Ἐκκλησίας ἀρχαὶ ἀπηύθυνον πρὸς τὸν λόρδον Παλμερστῶνα, πρωθυπουργεῖοντα τότε, ἐπιστολὴν ὅπως ὑποδείξωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι ὤφειλε νὰ ὀρίσῃ ἡμέραν τινὰ ἐθνικῆς προσευχῆς καὶ ταπεινώσεως. Ὁ πρωθυπουργός, (κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Cromwell, ὅστις παροτρύνων πρὸ μάχης τινὸς τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ νὰ ἔχωσι τὰ πιστὰ εἰς τὸν Ὑψίστον, προσέθεσεν ἐν τέλει τὴν σύστασιν νὰ μὴ βραχῆ ἡ πυρῖτις αὐτῶν), ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς διὰ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ·

«Ὁ ὑπόκομης Παλμερστῶν μὲ διέταξε ν' ἀναγγείλω ὑμῖν τὴν παραλαβὴν τῆς ἐπιστολῆς, δι' ἧς ἐκ μέρους τοῦ ἐν Ἐδιμβούργῳ Πρεσβυτερίου ἐρωτᾶτε ἐὰν ἡ Κυβέρνησις προτίθεται νὰ ὀρίσῃ ἡμέραν τινὰ ἐθνικῆς προσευχῆς καὶ ταπεινώσεως, ἕνεκα τῆς ἐνσκηψάσης χολέρας, συνάμα δὲ νὰ πληροφορήσω ὑμᾶς εἰς ἀπάντησιν, ὅτι ἀναντιρρήτως μὲν αἱ ἐκδηλώσεις ταπεινῆς ὑποταγῆς εἰς τὰς βουλὰς τοῦ Ὑψίστου καὶ αἱ εἰλικρινεῖς ἐξομολογήσεις τῆς ἀνθρωπίνης μηδαιμινότητος οὐδέποτε τοσοῦτον ἀρμόζουσι, ὅσον ὅτε διὰ σκληρῶν δοκιμασιῶν εὐδοκεῖ ἡ Θεία Πρόνοια νὰ παιδεύῃ τὴν ἀνθρωπότητα· ἀλλ' ὅτι ὁ λόρδος Παλ-